

Vrede over Israël

Jaargang 46
Nummer 3
Juni 2002

Over verblinding gesproken... 2

**De Joodse achtergrond
van het Pinksterfeest 6**

Het ene Woord van God 10

Gesprek over het CIS 13

**'Aan Babels stromen daar zaten wij, ook
weenden wij, als wij Sion gedachten.'**

*Detail van de grote bronzen menora
die tegenover het Knesset-gebouw staat.*

Tweemaandelijks orgaan, uitgegeven door Deputaten
'Kerk en Israël' van de Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland

schriftstudie

Over verblinding gesprek

Schriftstudie over 2 Korinthiërs 3

Op diverse middeleeuwse kathedraalen – bijvoorbeeld die van Straatsburg – staan aan weerskanten van één van de toegangsdeuren twee beelden van vrouwen tegenover elkaar. De ene vrouw fier, het hoofd omhoog geheven, ziende: de kerk. Het beeld aan de andere kant laat een vrouw zien, die het hoofd gebogen houdt, en vernederd is, en ze heeft een blinddoek voor de ogen: de synagoge. Die voorstelling is ontleend aan 2 Kor. 3, en het is daaruit wel duidelijk hoe men dit hoofdstuk heeft verstaan: de kerk belijdt Gods genade in Christus en ziet scherp, de synagoge wijst Jezus Christus af en bewijst daarmee blind te zijn. Maar – zou Paulus blij geweest zijn met die beelden? Is dit wat Paulus wil zeggen? Is dit hoofdstuk in de eerste plaats tegen de synagoge gericht?

De wet in het hart

Paulus zinspeelt in 2 Kor. 3 op Jeremia 31,31-34, waar de HERE een nieuw verbond in het vooruitzicht stelt – een verbond, waarbij de wet niet maar op stenen tafels staat, tegenover ons, – en wij staan aan deze kant, onveranderd, vleselijk, als vijanden van God. Nee, die kloof zal overbrugd zijn, de mens vernieuwd, de wet zal in het hart van de mens zijn, en hij zal – kun je ook zeggen – Psalm 119 van binnenuit kunnen zingen. Dat bedoelt Jeremia 31 met het ‘nieuwe verbond’, het verbond van de Geest die een vlees hart schenkt.

Nu, in dat verband grijpt Paulus terug op Exodus 34, en zoals we dat

bij hem vaker vinden, gaat hij daar op een heel eigen manier mee om.

Exodus 32-34 zijn de hoofdstukken, waar sprake is van de zonde met het gouden kalf, en wat daarop is gevolgd. Dat was – zo zag men het ook in het Israël van Paulus’ dagen en later – een diepingrijpend gebeuren in de geschiedenis van Gods verbond met Israël. De HERE had Mozes zijn geboden gegeven, op stenen tafelen gegrift, maar terwijl hij nog op de berg verkeerde maakte Israël onder leiding van Aäron een gouden stierkalf. Het is een brutale en grove schending van de eerste twee geboden: geen andere goden voor Gods aangezicht, en: geen gesneden beeld. Op dat moment werd volgens Paulus eens en voorgoed duidelijk dat de wet als zodanig krachteloos is, d.w.z. de mensen niet wezenlijk kan veranderen. In die situatie pleit Mozes voor Israël: ‘vergeef toch hun zonde, en zo niet – delg mij dan uit uw boek.’ (Exodus 32,32) De HERE verhoort Mozes, en hij mag opnieuw de berg op om de woorden van Gods verbond te ontvangen. Op de achtergrond van 2 Kor. 3 staat dus Gods onvoorstelbare genade, als Hij berouw heeft over zijn weigering verder met Israël mee te gaan, en ondanks alles met Israël verder gaat, hun genade bewijst en opnieuw zijn geboden geeft.

De glans van Gods heerlijkheid

Nu staat er in Exodus 34,30 dat Israël, toen zij de glans van Gods

sproken...

G.C. den Hertog

heerlijkheid op Mozes' gezicht zagen, hem niet durfden naderen. Dat woord 'heerlijkheid' staat niet in Exodus 34, maar wel in Numeri 27,20 – in een heel ander verband. In de joodse traditie ten tijde van Paulus legde men dat verband wel meer; het is dus niet een eigen gedachte van Paulus. Dat Israël hem daarom niet durfde naderen, lezen we bijvoorbeeld ook in de uitleg van Exodus 34 bij Paulus' tijdgenoot Philo: 'Mozes daalde van de berg af, veel schoner van aanzien dan hij was ten tijde dat hij de berg besteeg, zodat degenen die hem zagen schrokken en met hun ogen het stralen van de blinkende, zonachtige glans niet langer konden verdragen.' Paulus legt het zó uit, dat Mozes telkens als hij een tijdlang op de berg in Gods nabijheid had verkeerd om naar God te horen, een doek voor zijn gezicht deed om de Israëlieten de glans – een reflex van de 'heerlijkheid' van het 'oude verbond' – te besparen. Maar er is ook sprake van een opmerkelijk verschil tussen Paulus en de joodse traditie. In de joodse traditie meent men op grond van Numeri 27,15vv dat de heerlijkheid – en dus ook de afglans daarvan op het gezicht van Mozes – *gebleven* is. Aan rabbi Simeon ben Jochai (±150) wordt de uitspraak toegeschreven: 'Als er een gat gegraven zou worden op de plek waar Mozes begraven ligt, zou de hele wereld het licht ervan niet kunnen verdragen. Als dat alleen al met een gat zou gebeuren, hoe dan als het graf zou opengaan?

En als het met het openen van het graf al zo zou gaan, hoeveel meer zou niet Mozes zelf stralen?' Paulus gaat er echter van uit dat de glans op Mozes' gezicht niet bleef, maar verging. Het kan zijn, dat hij Exodus 34,34v zó verstaan heeft, dat telkens als Mozes bij de HERE op de berg verbleef, de glans zich vernieuwde (zoals de fluorescerende wijzers van een wekker), en daarmee is de gedachte dat de glans daarna weer geleidelijk verbleekte bijna noodzakelijk verbonden. Paulus verstaat het zó, dat Israël door de bedekking van het gezicht van Mozes ervoor gevrijwaard werd het *verdwijnen* van de glans te moeten zien. Het bedekken van Mozes' gezicht was genade: de HERE liet Israël, het zondige Israël, niet tot het einde toe kijken in de glans van zijn heerlijkheid, met als onvermijdelijk gevolg dat Israël er aan sterft. Want de heerlijkheid van het oude verbond, van de wet, is uiteindelijk dodelijk voor zondaars. Maar Paulus gaat nog een stap verder, vanuit zijn kennis van Jezus Christus: ook als de HERE Israël de bescherming van de doek voor het gelaat van Mozes geeft, als teken dat Hij zijn oordeel terughoudt, dan nóg kan en zal de wet dodelijk zijn. Want het kan en zal nóg gebeuren dat mensen zeggen: 'het valt mee met die toorn van God, en kennelijk dus ook met onze zondigheid'. Zo zal Gods geduld verkeerd uitgelegd worden, en zal men op eigen wetsgetrouwheid gaan vertrouwen. Dat is voor Paulus geen theorie, maar hij ziet dit zich voltrekken in Israëls

Eén van de vele afbeeldingen van de kerk en de synagoge, symbolisch afgebeeld als vrouwen. De Europees uitzijende Ecclesia, de kerk, staat fier rechtop, met kelk en hostie in haar ene, en kruisstaf in haar andere hand. De Oriëntaals geklede Synagoga staat wankelend, geblinddoekt, met een gebroken lans in de ene hand, en in de andere de tafelen met de wet, die ze bijna laat vallen.

Over verblinding gesproke

Is het niet
een teken van
verblinding,
als je jezelf
zo tekent:
met opgeheven
hoofd,
helder ziend?

geschiedenis na de ballingschap, en vooral in zijn eigen dagen. Ze zien niet, dat de bedekking van Gods heerlijkheid genáde is, omdat ze anders zouden moeten sterven! Ze rekenen het zichzelf als verdienste aan – en zó ligt er een bedekking op hun hart. Zo ‘werkt’ dat. Maar Paulus ziet het niet slechts als een psychologisch proces. Paulus zegt in vers 14a: ‘Maar hun gedachten werden verhard.’ Zoals hij in de bedekking van Mozes’ gelaat Gods hand ziet, zo ook in de bedekking op de harten der Israëlieten.

‘Dubbele bedekking’

In Paulus’ ogen is er daarom sprake van een ‘dubbele bedekking’: de HERE bedekt de heerlijkheid die eigen is aan het richtende en dodende karakter van de Tora, én Hij bedekt ook de harten van de Israëlieten, zodat zij niet zien wat het verdwijnen van de glans op Mozes’ gelaat betekent. Zo blijven zij blind voor wie zij in en van zichzelf zijn, en keren zich ook niet naar Gods genade in Christus. Dat hier evenwel geen sprake is van een onvermijdelijk ‘noodlot’, blijkt wel daaruit dat die bedekking verdwijnt in Christus (14), als iemand zich tot Hem bekeert (16). Paulus denkt dan aan joden die Jezus als messias erkennen en belijden. We zullen hierbij mogen denken aan Handelingen 9,1-19a, waar we lezen dat Paulus door de glans van Christus’ heerlijkheid verblind raakt, en dat de verkondiging van het Evangelie door Ananias hem van zijn blindheid verlost.

Van dat nieuwe verbond, het verbond van de Geest die de wet in het hart schrijft, weet Paulus zich die-naar.

Dat houdt in, dat hij in dienst van de Heilige Geest staat. Niet in dienst van de ‘letter’ (het enkelvoud duidt op de eis van de wet, die van buiten tot ons komt) die wezenlijk is voor het ‘oude verbond’, de wet die maar niet levenswerkelijkheid wil worden in mensenharten, en die daarom uiteindelijk de zondaar doodt, maar van de Geest die levend maakt. De Geest werkt, zo is Paulus’ overtuiging, waar het Evangelie verkondigd wordt (heel duidelijk Gal. 3,2.5). Door Christus en zijn Geest is de heerlijkheid van God niet langer dodelijk, maar mogen zij die geloven de heerlijkheid van Christus aanschouwen, als van de eniggeboren Zoon van de Vader, vól van genade en waarheid, en mogen zij de heerlijkheid weerspiegelen de wereld in: als leesbare brieven van Christus, door de Geest.

Wat heeft het óns te zeggen?

Daarom wil ik tenslotte terugkeren naar de context van deze brief. Om te beginnen: in 2 Kor. 3 is sprake van een ‘bedekking’ die op Israël ligt, en die hen verblindt. Die ‘bedekking’ heeft de HERE Zelf op Israël gelegd. Men heeft Israël erop vastgepind, en is eraan voorbij gegaan dat Paulus meteen daarna – in 2 Kor. 4,4 – zegt dat de ‘god dezer eeuw’ de ongelovigen met verblinding heeft geslagen. Er is veel aandacht geweest voor de verblinding die op Israël ligt, en de kerk heeft er het hoofd over geschud; de vraag is echter wel op

<en...

zijn plaats of we evenzeer doordrongen zijn van de verblinding die op de ongelovige niet-joden ligt? Is het niet eerder een teken van verblinding, als je jezelf zo tekent: als vrouw met opgeheven hoofd, helder ziend? Daar komt nog bij: Paulus schrijft deze brief niet aan de synagoge, maar aan de heiden-christelijke gemeente van Korinthe. Zij zijn het adres – niet de ‘verblinde joden’ en óók niet de ‘verblinde ongelovigen’! Hij brengt de synagoge van zijn dagen ter sprake, maar het gaat hem om wat hij in de gemeente ziet spelen, nl. dat men zich ergert aan de boodschap van Christus. Het is een fundamenteel-verkeerde manier van bijbellezen, als men Paulus’ interpretatie van Exodus 32-34 ten opzichte van Israël massief en tijdsloos verstaat, en de spits van deze brief – de kritiek op de gemeente van Christus – buiten beschouwing laat. Alleen wanneer we dit hoofdstuk als

op de kerk betrokken lezen krijgen we er oog voor dat dit niet verleden tijd is. Deze verblinding speelde niet alleen in de verhouding tussen Paulus en de gemeente van Korinthe, die onder invloed van dwaalleraars stond. Iets dergelijks is ook vandaag aan de orde als Christus niet wordt beleden als de van God gezonden Verlosser, maar als enkel een rabbi uit Nazaret. Men is dan opgetogen over de inspiratie die men van Hem ontvangt, en maakt Hem tot wetsleraar – en meer niet. Als wij als kerk niet beseffen, dat wij leven onder Gods goedheid – dat Hij ons niet de heerlijkheid van de wet laat zien en daarmee aan den lijve ervaren hoe dodelijk de weg van de wet is – zullen we Christus niet echt verstaan en niet kennen. Alleen als we die ongehoorde genade in Christus geloven kunnen we ‘leesbare brieven’ worden – naar Israël en de wereld toe.

De spits van
deze brief is
naar de
gemeente van
Christus gericht

Verantwoording

Over 2001 kunnen de volgende inkomsten vanuit de kerken en van particulieren worden verantwoord:
Giften: B te V f5; CGK te B f5; JCH te D f105; Koor te A f733; MR te D f150; CGK te W f6.000; JvB te S f1.000; CP te M f500; AS te D f250; AvE te N f150; JMW te A f150; JHEF te W f150; JV te D f100; GN te H f250; NN f100; GJJR te B f100; MR te T f200; BTC te O f100; CGK te P f200; EvdH te A f200; HK te B f250; AMvdB f100;

Diverse giften f820; Totaal giften: f11.708
Zendingsdagen: ZC Leeuwarden f3.599; ZC Haarlem f2.687; ZD Groningen f1.901; ZD CL Amersfoort f3.678; ZD CL Rotterdam f1.500; ZC Dordrecht Z f200; ZC Middelburg f250; ZC Heerde f378; Totaal: f14.193
Legaten f8.500; **Via L.K.B.** f130.484;
Acceptgirokaarten (5637 stuks) f112.874;
Totaal f277.759

De Joodse achtergrond het Pinksterfeest

Vorige maand hebben we het Pinksterfeest gevierd. Bijna op hetzelfde moment vierde het Joodse volk het Wekenfeest, het feest waar ons Pinksterfeest vandaan komt. Wat hebben die beide feesten nog met elkaar te maken?

Wekenfeest

Op verschillende plaatsen in de Bijbel kunnen we de voorschriften aangaande het Wekenfeest vinden. In Ex. 34:22 staat: “het feest der weken, der eerstelingen van de tarweoogst, zult gij vieren”. In Lev. 23:16 staat dat Israël zeven volle weken moet tellen vanaf de sabbat die volgt op het Paasfeest: vijftig dagen. Hieraan heeft het Pinksterfeest zijn naam te danken. Het werd ook wel het feest van de “vijftigste” genoemd. In het Grieks is dat: “pentacosta” Daarvan is onze naam “Pinksteren” afgeleid. Op die manier werd het Wekenfeest al aangeduid toen het Grieks steeds meer de normale omgangstaal werd in Palestina, vanaf ongeveer de tweede eeuw voor Christus (zo wordt het Wekenfeest “Pinksteren” genoemd in het apocriefe boek Tobit 2: 1 en in 2 Maccabeeën 12:32).

Oogstfeest, of méér?

Dit Pinksterfeest was oorspronkelijk een oogstfeest. De eerstelingen van de oogst worden bij God gebracht en God wordt gedankt met gaven “naar dat de HERE uw God u gezegend heeft” (Deut. 16:12). In de synagoge is de herinnering daaraan nog

sterker dan bij ons. Op het Wekenfeest is de synagoge versierd met bloemen, vooral de plaats waar uit de Thora wordt gelezen.

Deze betekenis van het Pinksterfeest als oogstfeest wordt in de kerk meestal snel betrokken op de geestelijke invulling van de oogst, die vanaf het Pinksterfeest wordt binnengehaald voor Christus. De eerste discipelen worden geoogst, de eerstelingen van de grote oogst die voor Christus gewonnen zal worden, wordt op het feest van de eerstelingen zichtbaar. Dat is een mooie gedachte.

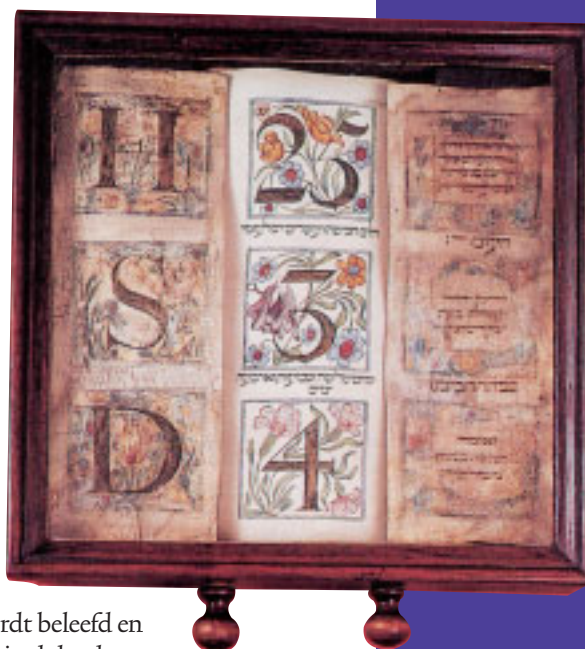
Toch zou het jammer zijn om de historische achtergrond van het Pinksterfeest tot deze gedachte te beperken. Het heeft stellig een diepere achtergrond dat juist op het Pinksterfeest de Heilige Geest wordt uitgestort. Lucas spreekt in Handelingen 2 over het moment dat Pinksteren “vervuld” wordt. De Statenvertaling laat dit woord “vervullen” terecht staan in Hand. 2:1 (de nieuwe vertaling vertaalt vlakker: toen de Pinksterdag “aanbrak”). Over dat “vervullen” is meer te zeggen, dan dat het een geestelijke betekenis heeft gekregen voor ons. Lucas kan het woord “vervullen” gebruiken, omdat op het Pinksterfeest in de tijd van het Nieuwe Testament aan méér gedacht werd dan alleen aan de oogst. Op het Wekenfeest werd in het bijzonder stilgestaan bij het moment dat God zijn verbond sloot met zijn volk bij

Op het
Pinksterfeest
dacht men ook
aan de
verbondssluiting
en de wetgeving
op de Sinai

rond van

M.C. Mulder

de berg Sinaï. Op dit feest werden Exodus 19 en 20 gelezen. Daar wordt verhaald hoe het volk Israël bij de berg Sinaï aankomt in de derde maand na de uittocht uit Egypte. Dat is ongeveer de tijd van het Pinksterfeest, zeven weken na Pasen. Maar dat is niet de belangrijkste reden, waarom het Wekenfeest deze invulling heeft gekregen. Het gaat vooral om de inhoud van wat er bij de berg Sinaï gebeurt. Daar ontvangt het volk Israël de geboden van God, op twee stenen tafels ingegraveerd. Een rabbijn geeft aan dit woord “gegraveerd” een bijzondere uitleg, door er één letter aan te veranderen: lees in plaats van “charut” (gegraveerd) “cherut”, dat betekent: vrijheid. Want, zegt hij, niemand zal echte vrijheid vinden, dan alleen door het bestuderen van en leven met de wet.¹ Die gedachte verklaart de nauwe verbinding in het Jodendom tussen het Paasfeest en het Pinksterfeest. Die nauwe band wordt in de Bijbel zelf al aangegeven, als er staat dat men vanaf het Paasfeest moest gaan aftellen tot het moment van het Pinksterfeest, de vijftigste dag na Pasen. Die verbinding wordt in het Jodendom vooral inhoudelijk en geestelijk gezien. De verbinding tussen Pasen en Pinksteren is zelfs zo nauw, dat het Wekenfeest ook wel het *slotfeest* genoemd kan worden: het Paasfeest wordt er als het ware door afgesloten. Door zeven weken na Pasen af te tellen en dan de wetgeving bij de berg Sinaï te gedenken,

wordt beleefd en gevierd dat de bevrijding van het volk uit de slavernij van Egypte geen doel in zichzelf is. De bedoeling daarvan was en is dat het volk van God met zijn God zou gaan leven. De vrijheid is niet een goed dat als een los geschenk kan worden beleefd, zonder dat daar een invulling aan gegeven wordt in een leven in de vrijheid. Die invulling kan alleen op een goede manier gestalte krijgen, als het leven in de vrijheid richting krijgt vanuit Gods geboden. Alleen door te luisteren naar de Thora, kan de bevrijding zoals die op het Paasfeest herdacht is, op een goede manier gestalte krijgen. Pas dan kan de vrijheid die God geschonken heeft op een juiste manier beleefd worden. Daarom is het te begrijpen dat juist op het slotfeest na Pasen die wetgeving bij de berg Sinaï herdacht en gevierd werd.

Een aanwijzing uit Jubileeën

Die verbanden werden al heel vroeg gezien. In het boek Jubileeën, een geschrift uit de tweede eeuw voor

*Portugees ‘Omerkastje’.
Door Portugese joden
gebruikt kastje voor de
‘Omer-telling’: het tel-
len van de dagen tussen
Pasen en Pinksteren.
Met aanduiding voor
het totale aantal dagen
(Homer), weken
(Semana) en resterende
dagen (Dias). De 25^e
dag is 3 weken en 4
dagen.*

De joodse
viering van het
Pinksterfeest
kan ons meer
zicht geven
op het diepe
verband tussen
Pasen en
Pinksteren

De Joodse achtergrond van I

Christus wordt de geschiedenis beschreven vanaf de schepping tot aan het heden van die dagen. In dit boek, dat in sommige kringen van het Jodendom uit die tijd erg geliefd was, wordt gezegd dat het Wekenfeest tot het moment dat God zijn verbond met Noach sloot alleen maar in de hemel gevierd werd. Het feest van de eerstelingen dat ons spreekt van de trouw van God in zijn schepping kon pas echt op aarde gevierd worden, toen God in zijn verbond met Noach beloofd had, dat Hij de aardbodem niet weer zou verdelgen en dat de wisseling der seizoenen niet meer zou stoppen. Toch kon dat Wekenfeest niet zo lang worden gevierd op aarde. Al spoedig hebben de mensen het weer zo bedorven, dat het Wekenfeest niet meer gevierd werd. Slechts een enkeling heeft het Wekenfeest nog kunnen vieren.

Daar komt verandering in, als God zijn verbond sluit bij de berg Sinai. Dan mag Mozes de inzettingen van God aan het gehele volk Israël bekend maken. Pas vanaf dat moment dat Gods inzettingen bekend zijn, kan het Wekenfeest weer gevierd worden volgens Gods oorspronkelijke bedoeling. (vgl. Jub. 6:17-20).

Daar zit een diepe gedachte achter. Alleen wie de zorg van God kent voor zijn schepping kan toekomen aan de bedoeling van het Wekenfeest om God hier voor te eren. Die zorg van God zal een mens alleen leren kennen, als je de inzettingen van God beter leert kennen en daarmee gaat leven. Pas door het luisteren naar Gods geboden kan een mens toekomen aan de bedoeling van God

voor het leven. Dat geldt zowel het leven als scheepsel (Noach) als het leven als verlost (Israël).

Pinksterfeest geeft oog voor het doel van de vrijheid

Het Wekenfeest doet ons dus de zin van het leven verstaan. De zorg van God in de schepping en de verlossing door God uit de slavernij zal alleen op een goede manier kunnen worden beleefd in een leven dat zich wil laten leiden door de geboden die God in zijn verbond aan zijn volk heeft gegeven. Wanneer op deze manier de nauwe band tussen het Paasfeest en het Pinksterfeest gezien wordt, kan ook voor ons het Pinksterfeest een rijkere betekenis krijgen. Is dit niet de bedoeling van het werk van Gods Geest die op het Pinksterfeest is uitgestort, dat God mensen brengt tot hun bestemming?

Prof. dr. J.P. Versteeg heeft gewezen op het nauwe verband tussen wat er bij de berg Sinai gebeurt en wat ons bericht wordt in Handelingen 2.² De tekenen die daar beschreven worden bij de uitstorting van de Heilige Geest zijn tekenen die direct verwijzen naar het moment dat God zijn verbond heeft opgericht. Dat is beschreven in Ex. 19 en 20. Het geluid van de wind doet denken aan de storm die er was op de berg Sinai en de vuurvlammen doen denken aan de bliksemstralen die het volk zag toen God verscheen en ging spreken. Net als in Ex. 19 verschijnt God zelf op het Pinksterfeest. Wie dit nauwe verband ziet, merkt echter ook direct een verschil. Bij de berg Sinai moest het volk een grote

het Pinksterfeest

afstand bewaren. Als Pinksteren vervuld wordt, valt de afstand weg. Het gehele huis wordt vervuld met het geluid van de wind, de tongen van vuur zetten zich op ieder van hen. De afstand is er niet meer. Dat kan op dat moment, omdat Christus zijn werk volbracht heeft en er een nieuwe band met God mogelijk is. Ook nu gaat God een nieuw begin maken, en wordt er een nieuw verbond gesloten. Zoals God destijds zijn belofte aan zijn volk Israël gaf, zo laat Hij nu zien dat andere volken in dat ene volk kunnen worden ingelijfd. Dat is het nieuwe van Pinksteren.

Nieuw is ook dat de Heilige Geest veel krachtiger gaat werken. Hij zal de wet niet slechts op tafels van steen ingraven, maar in de harten van de mensen zelf gaan schrijven. Dat geeft aan de genoemde uitspraak van de rabbijn over dat graveren een nog verdere verdieping. Pas wanneer de Geest ons de geboden leert te doen zoals God het bedoelt, kunnen we werkelijk toekomen aan de door God beoogde vrijheid.

Datzelfde besef is er ook in het Jodendom. Niemand kan toekomen aan de bedoeling van God met het leven, als die daar niet door God zelf toe geleid wordt. Ook binnen het Jodendom kan in dit verband gesproken worden over het werk van de Heilige Geest. Alles wat de rechtvaardigen kunnen volbrengen, hebben zij gedaan door de Heilige Geest, zegt een rabbijnse uitspraak.³ Toch zal er in het Jodendom gelijk ook weer sterker gesproken worden over de taak van de mens hierin, zodat het ook kan worden omge-

draaid: iemand die de geboden van God leert met het oog dit in de praktijk te brengen is waardig om de Heilige Geest te ontvangen.⁴ We kunnen het eens zijn over het diepe verband tussen Pasen en Pinksteren, waar de Joodse viering van het Wekenfeest ons meer zicht op kan geven. Alleen in een leven dat wil luisteren naar de geboden van God zal de bedoeling van de door God aan ons geschonken vrijheid op een goede manier gestalte krijgen. Hoe een mens zover komt – daarover gaan de meningen helaas nog uiteen.

¹ Deze uitspraak van R. Jozua b. Levi is te vinden in de Misjna, tractaat Abot VI,2: “Er staat geschreven (Ex. 32:16): de tafelen waren het werk Gods en het schrift was het schrift Gods, op de tafelen gegrift (*‘charut’*). Lees niet *‘charut’* maar *‘cherut’* (vrijheid), want er is geen vrij mens behalve hij die zich bezig houdt met de studie van de wet...”

² Zie “Pinksteren: een nieuwe wijze van samenleven (Handelingen 2)” in J.P. Versteeg (e.a.), *De Geest schrijft wegen in de tijd*, Kampen 1984, 18-27

³ Tanchuma, Vayehi par. 14, geciteerd in C.G. Montefiore, A. Loewe, *A Rabbinic Anthology*, p. 677

⁴ “R. Aha said: He who learns in order to do is worthy to receive the Holy Spirit”, LevR Behukkotai 35,7, geciteerd in id., p. 177

De Heilige
Geest graveert
de wet in
de harten
van mensen

Het ene Woord van God

Een stellig belijden

Israël vraagt.

Het Jodendom stelt indringende vragen aan de kerk.

In de eerste eeuwen van haar bestaan heeft de kerk een zeer fundamentele belijdenis geformuleerd, waar Miskotte in zijn artikel 'Het Jodendom als vraag aan de kerk' met klem op wijst. De kerk belijdt met vaste overtuiging dat het Oude en Nieuwe Testament het ene woord van God is. Het gaat de kerk daarbij om de belijdenis van de 'unitas', de wezenseenheid, van de Schrift.

Het belijden van de kerk sluit met deze uitspraak rechtstreeks aan op hetgeen de apostel Paulus in Romeinen 3:2 over de Joden zegt: 'dat hun de woorden Gods zijn toevertrouwd' (vgl. Rom. 9:4,5; Ef. 2:10,11). In heel het N.T. wordt dan ook het O.T. 'Heilige Schrift', dus openbaring van God, genoemd. Lukas gebruikt in zijn Evangelie reeds de klassiek geworden joodse aanduiding voor het O. T., 'de wet van Mozes en de profeten en de psalmen (of geschriften)' (Lukas 24:44). Aansluitend noemt de kerk ook het apostolische getuigenis, het N.T., het woord van God. Beide, O.T. en N.T., zijn daarom gelijkwaardig en spreken met hetzelfde goddelijke gezag. Derhalve kan gezegd worden dat de 'Vader' in het N.T. volgens de kerk dezelfde God is, waarvan het O.T. getuigt.

Israël stelt naar aanleiding van dit belijden aan de kerk de onontwijkbare vraag naar de eenheid van de Schrift, een vraag die in de praktijk naar twee kanten wordt uitgewerkt.

De ene zijde van deze vraag luidt als volgt:

Vindt de kerk het Oude Testament toch niet van een lagere orde?

De kerk richt zich voor geloof en leven

geheel op Jezus Christus. Hij is in het belijden van de kerk de Messias van Israël en de Heiland der wereld. Met de komst van Jezus zijn Messiaanse profetieën uit het O.T. in vervulling gegaan. Met name rond het woordje 'vervulling' doemen de problemen op. Betekent vervulling niet dat het voorafgaande zijn tijd gehad heeft? Dikwijls redeneert men in de kerk van daaruit als volgt over het O.T.: het O.T. was belangrijk, maar met de komst van de Messias heeft het aan waarde ingeboet. Men kon daarom zelfs over het O.T. spreken als over een slechts, zij het noodzakelijke, historische voorbereiding op het N.T. Voortgaande in dit gedachtepatroon is men gaan spreken over het 'meerdere' van het Nieuwe Verbond en over 'de Meerdere' in het Evangelie. Nu had dit spreken stellig niet de bedoeling om het O.T. als minder te zien. Integendeel, men wilde er juist de vreugde over de komst van de Messias mee onder woorden brengen. Toch was het 'neven'-effect van dit spreken dat men in de kerk het N.T. als de eigenlijke openbaring van God ging opvatten.

Als gevolg daarvan kon men afzonderlijke Nieuwe Testamentjes gaan uitgeven zonder de afwezigheid van het O.T. als een gemis te ervaren. Ook de godsvraag kwam daarmee onder druk te staan. Was de God van Israël wel dezelfde als de God en Vader van Jezus Christus?

De synagoge stelt daarom terecht de vraag: kerk, hoe zit het bij jullie met de eenheid van de Schrift?

De tweede zijde van Israëls vraag aan de kerk luidt:

Betekent het Nieuwe Testament geen verarming ten opzichte van het Oude?

Is het N.T. een verschraling ten opzichte

van het Oude? Het lijkt voor ons christenen, die de rijkdom van de openbaring van God in Jezus Christus hebben leren kennen, een bijna godslasterlijke gedachte. Toch wijst deze vraag van Israël ons op een aantal tekorten in het belijden van de kerk. Of komen deze tekorten reeds in het N.T. voor?

Zo is het, om maar eens iets te noemen, opmerkelijk dat het thema van het Koninkrijk der hemelen door de kerk eeuwenlang verwaarloosd is. Het heeft in het belijden van de kerk niet expliciet een plek gekregen. De kerk richtte zich op de zaligheid der zielen.

Steekt de door God in het N.T. gegeven belofte van zaligheid voor enkelingen of voor een groep enkelingen daardoor dan niet schrill af tegen de door God in het O.T. gegeven belofte van een toekomst van sociale gerechtigheid voor het volk Israël als geheel, samen met de rechtvaardigen uit de volken? Is dat geen beperking en dus verschraling?

Betekent het woord van Jezus in het Evangelie naar Johannes 'niemand komt tot de Vader dan door Mij' (Joh. 14:6) geen verarming vergeleken met woorden uit het O.T. 'alle vlees zal tot God komen' omdat Hij 'barmhartig' is en 'gaarne vergevende' (Ps. 86:15 en 5), zo vraagt Israël ons.

Wij, gelovigen uit de volkeren, worden geroepen na te denken over de vraag of het hierbij slechts gaat om onze interpretatie van het N.T. of om de wezenlijke structurele inhoud ervan.

Daarnaast blijft de synagoge ons vragen of de leer van de erfschuld, de predestinatie (de verkiezing van individuen, ter zaligheid), de Drie-eenheid, de twee naturen van de Messias, wel voldoende houvast in het O.T. vindt. En of thema's als hel, eeuwige straf en noodzaak van een verzoening

(boven en naast de bekering) wel in het O.T. voorkomen.

Het zijn indringende vragen die we niet uit de weg mogen gaan, omdat we de wezenseenheid der Schrift belijden. Niets minder dan de vraag naar de ware God staat hierbij op het spel.

Een poging dergelijke vragen serieus te nemen

De vragen van Israël aan de kerk dwingen ons er toe de Schriften van Oude en Nieuwe Testament nauwkeurig te blijven lezen. Ter afsluiting gaan we op één vraag wat nader in. Het is de prikkelende vraag die Miskotte als volgt verwoordt:

'Is de middelaarsgedachte niet enkel mogelijk op basis van een substantiële Godsgedachte, van een 'God' dus die in een of ander opzicht in ruste is en niet zelf actief, noch in staat de mens te bezielen tot het goede noch ook in staat om de mens te vergeven, enkel op grond van diens *teschoebah*, berouw en ommekeer...?'

Wat op het spel staat is de onmiddellijke interactie tussen God en mens. De persoon van een middeelaar, zoals wij deze vanuit het N.T. kennen, bewerkt volgens het Jodendom twee dingen: 1) Het ontnemt God de wil en de mogelijkheid om met de mens te communiceren; 2) Het ontnemt de mens de verantwoordelijkheid voor zijn daden.

Anders gezegd: God en mens zijn niet meer twee op elkaar betrokken bondgenoten die samen het Koninkrijk van God gaan verwezenlijken. De vooronderstelling daarbij is, dat het O.T. zo'n middeelaarfijguur niet zou kennen.

Mijns inziens speelt hier de vraag naar de diepte van het kwaad mee. Het is de vraag naar de aard van Gods ingrijpen om zijn

Het ene Woord van God

Koninkrijk te stichten zonder de mens daarbij op een zijspoor te zetten en zo zijn waarde te ontnemen.

In het O.T. komt deze vraag sterk opzetten in de ballingschap. Israël is in ballingschap vanwege zijn zonde. Hoe reageert de Here daarop en op welke wijze handelt Hij met Israël?

Bij de profeet Ezechiël lezen we in hoofdstuk 36 dat God alleen 'om zijns naams wil' Israël gaat verlossen (vgl. vs. 22). Hij verlost en reinigt het (vs. 24,25).

Vervolgens bezielt Hij zijn volk door het een nieuw hart en een nieuwe geest te schenken (vs. 26; vgl. Jer. 31:31-34). De Here schenkt zijn Geest die dan vervolgens Israël tot berouw en omkeer brengt en het weer helemaal bij Gods werk betreft (vs.27,28). Het gaat gewillig in zijn wegen wandelen. Israël gaat door bemiddeling van Gods Geest zich inzetten voor Gods Koninkrijk.

Het N.T. gaat duidelijk in dit spoor verder. Het is aldaar Jezus die Gods Geest verwerft (vgl. Luk. 24:44). Ook hier staat het handelen van God tot verlossing van zijn volk centraal. De Geest bewerkt hier eveneens berouw en omkeer (Hand. 2:37,38). Mensen komen in beweging en laten zich door Gods Geest leiden tot levensheiliging (vgl. Rom. 8; 2 Kor. 3; Gal. 5).

God blijkt door het inschakelen van een middelaar allerminst in ruste te zijn en schakelt door de gave van de Geest de mens niet uit, maar in. God zoekt op deze wijze juist de omgang met zijn volk en hergeeft mensen hun waarde.

Dat Israël vragen blijft stellen aan de kerk blijkt heel heilzaam te zijn. Het blijft ons bepalen bij de vraag naar de eenheid van de Schrift. Om die vraag kunnen we niet heen.

Ter Verduidelijking

Enkele reacties op mijn artikel in het vorige nummer (*'Herleving in de doodsvalei'*) hebben de indruk gegeven dat ik voor sommige lezers/lezeressen in een bepaald opzicht wat 'te kort door de bocht' ben gegaan. Dat betreft met name de overgang van punt 4 naar 5.

Ik gaf in punt 4 een korte situatie-tekening. Wat Ezechiël zag, heb ik vergeleken met de volslagen desolate toestand van in en na de 2^e wereldoorlog: huiveringwekkend en heel verdrietig makend. En vanuit punt 5 hebben sommigen dan gemeend te mogen concluderen dat ik ook deze laatste holocaust zag als een gevolg van de verbondsverbreking.

Zo is dat geenszins bedoeld, zo heb ik dat bij mezelf ook nooit gedacht, laat staan geschreven. Daar zou ik ook geen enkel recht toe hebben. Ik betreur het als mensen die zelf de

pijn van de holocaust met zich meedragen, wél die indruk gekregen hebben.

Met 'waardoor het zover gekomen is' – zoals in punt 5 staat – keerde ik (voor sommigen misschien té abrupt) terug naar de situatie zoals Ezechiël die zag: die van de ballingschap, zoals hij en zijn volksgenoten die rondom het jaar 586 vC ondervonden. Dáárvan wordt in voorgaande hoofdstukken duidelijk gemaakt 'waardoor het zover gekomen is'. Waar het me om ging – en nog gaat – is dit: dat de verwondering dat de machtige God in zó'n situatie herleving geeft, ons mag bemoeidigen tot vertrouwen dat dit nóg kan. Dat mogen we tegen Israël zeggen – ook vandaag, in de uiterst penibele en bangmakende situatie van miskennis en aanslagen. Zijn goddelijk 'Ik zal...' is ondubbelzinnig en daarom hoopgevend.

H.Biesma.

INTERVIEW

A. Brons

Het CIS

gesprek met drs. M. van Campen
en ds H. Biesma

In het vorige nummer van 'Vrede over Israël' hebt u kunnen lezen dat een nieuw Centrum voor Israël-studies (CIS) is opgericht. Daarin werken samen de Gereformeerde Zendingsbond (GZB), de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) en ons deputaatschap 'Kerk en Israël'.

Op 17 mei ontmoette ik in de Christelijke Hogeschool de directeur van het CIS, drs. M. van Campen, en de voorzitter van ons deputaatschap, ds. H. Biesma. We spraken over de het CIS, en over de "post Jeruzalem". Ook over de visie op Israël – maar helaas laat de ruimte in ons blad nu niet toe ook dat weer te geven. Wellicht kan ik daar in een volgend nummer nog wat van doorgeven.

Totstandkoming en Doelstelling

Hoe is het gekomen tot de oprichting van het CIS?

HB: In het voorjaar van 2001 was er een ontmoeting met vertegenwoordigers van Israël-instanties uit diverse kerken. Toen bleek al dat er met de GZB een grote mate van overeenstemming was. Kort daarna kwam Van Campen met de mededeling dat de GZB en de CHE erover dachten iets op te zetten, en of wij daaraan mee zouden willen doen. We hebben toen meteen gezegd: graag!

MvC: We hebben toen hier twee ochtenden vergaderd, niet meer! Inhoudelijk bleken we volledig op

één lijn te zitten. Dat mag je ook echt als geschenk zien.

HB: Ja, we zijn tot een verassend grote mate van eenstemmigheid – en meer: een eenheid van gevoelen – gekomen. Of eigenlijk: we hebben bij elkaar een gelijke visie op Israël ontdekt.

MvC: Vanuit de voorgesprekken zijn we gekomen tot een formulering van doelstelling.

Het woord *ontmoeting* is een sleutelwoord geworden. Daarbij gaat het ons om een ontmoeting met héél Israël. Daarmee zijn dan toch wel een paar knopen doorgehakt. We willen heel graag een ontmoeting met het religieuze jodendom, in alle schakeringen, maar ook met het seculiere jodendom. En ook met het Messiasbelijdende jodendom. Dat is bepaald niet zonder valkuilen en spanningsvelden, maar we willen toch graag over die breedte bezig zijn.

Aan het sleutelwoord 'ontmoeting' hebben we een drietal afgeleide kernwoorden toegevoegd.

1) We hebben de overtuiging dat het een *luisterende* ontmoeting dient te zijn. Vanuit de gedachte dat aan Israël de Schriften zijn toevertrouwd – dat is geen verleden tijd, maar: 'hunnen zijn de verbonden en de belofte' (Rom. 9:4) – mogen we er ook van uitgaan dat Israël ons wat te zeggen heeft, vanuit haar omgang met de

We hebben bij
elkaar een
gelijke visie op
Israël ontdekt

We willen een
ontmoeting
waarin wij
luisteren, dienen
en getuigen

INTERVIEW

Schriften, al zoveel eeuwen lang.
2) Het gaat ook om een *dienende* ontmoeting. Paulus roept niet voor niets op Israël tot jaloersheid te verwekken. Ik ben diep onder de indruk van de opmerking van Pinchas Lapide, die zei: 'Jullie christenen hebben van alles en nog wat geprobeerd om ons joden te bekeren: zending, gedwongen doop, afdwongen godsdienstgesprekken, waarbij de uitkomst van tevoren al vaststond... Maar die ene methode die jullie eigen Paulus jullie adviseert, het 'tot jaloersheid verwekken', daar zijn jullie nog nooit in geslaagd!' Het is ontzettend aangrijpend als je dat uit joodse mond hoort.

3) Het gaat ook om een *getuigende* relatie. Daarmee wordt ook een wissel omgehaald. Een vrijblijvende verhouding met Israël ambiëren we niet. Het heeft mij ook heel veel pijn gedaan dat in een kerkelijk blad die suggestie wel zwart op wit is neergeschreven, alsof wij toch in een soort twee-wegen-leer zouden vervallen. Van onze kant zullen wij Jezus als Messias graag ter sprake brengen.

Werkwijze

MvC: Er is een bestuur dat bestaat uit zes personen, en waarin ook ik, als directeur van het CIS, een plaats heb. Daaraan toegevoegd is een beraadsgroep: mensen – vanuit de drie participanten – die zich in het verleden hebben bezig gehouden met Israël. Vanuit die beraadsgroep functioneert er een soort denktank voor het bestuur. We vragen ook van de leden van de beraadsgroep dat zij participeren in één van de werkgroepen. Dat is weer een volgende stap:

werkgroepen die zich met een deel-taak van het CIS bezig houden.

HB: De werkgroepen richten zich op wat wij binnen het CIS als kernactiviteiten hebben aangegeven. We hebben diverse doelen en doelgroepen: universiteiten, predikanten, Israëlcommissies, contacten met Jezus als Messias belijdende Joden, de presentie in Israël, contacten met andere Israëlorganen, en publicaties. We hebben in een kleiner comité wat prioriteiten aangegeven. De doelgroep van plaatselijke Israëlcommissies vinden wij erg belangrijk, en onze presentie in Israël. En het verzorgen van publicaties: de eerste stappen zijn gezet om een eigen reeks op te zetten.

MvC: Vanuit de CHE willen we stagiaires inzetten, hier en ook in Israël. Misschien in een combinatie van studeren en stagelopen. Er zijn best een aantal mogelijkheden. Je kunt denken aan instituten (zoals het David Hartman-instituut), waar ze studie op het gebied van de joods-christelijke ontmoeting kunnen verzorgen, en tegelijkertijd dan bv. in een Messiasbelijdende gemeente of een bepaalde organisatie stage kunnen lopen.

We kunnen vermelden dat we hier net onze eerste stagiaire hebben aangenomen, die aan het werk gaat om het Messiasbelijdende jodendom hier in Nederland in kaart te brengen. Er zijn ruim 15 Messiasbelijdende Joodse groeperingen die heel divers zijn.

De 'Post Jeruzalem'

HB: Bij mijn weten is de werkgroep 'post Jeruzalem' de eerste werkgroep die reeds heeft vergaderd en plannen

gemaakt – gisteren.

De ‘post Jeruzalem’ heeft een duidelijke urgentie. Dat heeft het in onze kerken ook, gezien de uitspraken van de laatste Generale Synode – waar ik erg dankbaar voor ben! Op het moment dat je ermee bezig gaat moet je je goed realiseren: waarom zet je iemand in Jeruzalem neer? Is dat om solidariteit te betuigen met Israël in deze situatie? Dat zou kunnen; je zegt daarmee: ‘wij laten jullie niet in de steek’. Maar dat is niet de eigenlijke bedoeling. Het gaat om de ontmoeting en daarin om de drie punten die van Campen in het begin noemde, van luisteren, dienen en getuigen.

Je moet wel een grote mate van zorgvuldigheid betrachten bij het zoeken naar iemand en het selecteren van kandidaten. Ze moeten wel stressbestendig zijn, en ook bereid zijn om bij wijze van spreken ook een gasmasker in de kamer te hebben liggen, voor het geval dat. Dus dan vraag je nogal wat van zo iemand. Ik weet niet of je dat nu van iemand of een gezin mag vragen.

MvC: We gaan het wel vragen...

HB: We geven het in overweging; dan ligt de beslissing ook bij de mensen zelf. Hoe goed en nodig ik het ook vind om die post in Jeruzalem te bezetten – liever vandaag dan morgen! –; je moet je realiseren dat je mogelijk iemand aan bijzonder gevaar blootstelt. Dat betekent voor mij niet: niet doen. Maar het is wel een punt van overwegen.

MvC: Intussen zijn we al intensief bezig toch iemand te krijgen. Ik deel de aarzelingen van Biesma, maar het verlangen daar iemand te hebben is

ook een aspect. Juist nu, omdat er zoveel gebeurt waar je niet goed achter kunt kijken. Laat er nieuws uit de eerste hand komen. Een luisterpost-functie: wat gebeurt er nu echt; in de straten; hoe beleven mensen het daar; wat kunnen we nu wel en niet geloven van wat er in de kranten staat? – en hoe zit het nu ook met allerlei ontmoetingsplekken, met de fora die er in het verleden waren voor ontmoeting tussen Arabische mensen en Palestijnse mensen en Joodse mensen, met christelijke mensen? Hoe gaat het daarmee nu; wat kan er minder of juist meer dan vroeger?

Als het een beetje meezit, hopen we toch dit jaar te komen tot een open sollicitatieprocedure. Wij hebben met een maand alles klaar voor een advertentie. Dus: het zoeken naar een persoon, én naar een plek, niet te vergeten, is volop gaande. Ook het zoeken naar een plek heeft volop aandacht, en er dienen zich ook wel mogelijkheden aan, dus...

HB: Dat moet je ook wel doen, dat

We bidden en
werken met het
oog op de
‘Post Jeruzalem’

INTERVIEW

ben je aan je voornemen verplicht. Als je wilt wachten tot de situatie wat vreedzamer is geworden, hoe lang moet je dan nog wachten? En als je dán pas een procedure op gaat zetten dan ben je zo weer een tijd verder. Dus het moet wel doorgaan en dan moet je t.z.t., in ogeschouwendemend de actuele situatie, dán moet je je afvragen of op dat moment uitzending verantwoord is.

MvC: Belangrijk is ook de visie en het vertrouwen van degene die zich aanmeldt; dat speelt er ook een grote rol in!

HB: Natuurlijk, het zou ook best kunnen zijn dat wij als zendende instanties aarzelingen hebben, maar dat er iemand staat te trappelen van ongeduld om er heen te gaan.

MvC: Ik ken mensen, die nu in Israël zijn en er niet over piekeren om weg te gaan; ze weten zich door Gods engelen beschermd, schreven ze. Dus – dat is ook een persoonlijke zaak. Wat niet wegneemt dat wij ook

onze verantwoordelijkheden daarin hebben. We hopen en bidden toch dat die weg gebaad wordt.

Het zal dan een uitzending worden in het kader van het CIS, via de weg van de kerken. Dat zou prima een christelijke gereformeerde predikant kunnen zijn, die ook het hervormd-gereformeerde deel van onze kerken bedient.

HB: En omgekeerd is het ook mogelijk – zoals ook in ons zendingswerk al wel gebeurt.

We zien uit naar openingen en wegen en bidden dat de Here ons die spoedig wijzen zal. Laat het vooral ook een zaak van gebed mogen zijn – ook in de kerken!

Colofon

Commissie van redactie

ds. A. Brons
dr. G.C. den Hertog
ds. H.D. Rietveld
ds. M.W. Vrijhof

Eindredacteur

ds. A. Brons
Zilverschoon 102
8265 HC Kampen
tel.: (038) 33 13 262
e-mail:
a-brons@hetnet.nl

Internetpagina

www.cgk.nl/israel/israël.htm

Administratieadres

Landelijk kerkelijk bureau
van de Chr. Geref. Kerken
Vijftien Morgen 1
3901 HA Veenendaal
Postbus 334
3900 AH Veenendaal
tel. (0318) 58 23 50
fax (0318) 58 23 51
e-mail: lkb@cgk.nl

Penningmeester

H. van Braak
't Melkhuis 24
3902 CW Veenendaal
tel.: (0318) 51 52 27
e-mail:
h.h.van.braak@hccnet.nl
Gironummer 365271,
t.n.v. Penningmeester
Deputaten Israël te Pesse

Voor legaten en schenkingen kunt u contact opnemen met de penningmeester; hij geeft ook gaarne informatie over diverse aan te bevelen projecten.